

משיבה הגמרא: לא סלקא דעתך – לא יעלה על דעתך לומר
 שסידור שני גזירי עצים לא צריך כהן, דאמר ר' ברייתא על
 הנאמר בפסוק (שם א יא) 'והקריב בהן את הכל המזבחה וגו'
 ודורשים זו הולכת אחרים לכתוב, ולכאורה קשה לאיזה צורך
 הוזכר 'כהן' לענין הולכת האברים הרי זו עבודה שלאחר קבלת
 הדם, וכבר נתבאר לעיל שמקבלה ואילך מצות כהונה, אלא ודאי
 בא ללמדנו שהולכת אחרים לכתוב הוא דקצא [שצריכה] כהונה,
 אבל הולכת עצים לא קצא כהונה. הא מכאן יש ללמוד סידור שני
 גזירי עצים קצא כהונה, שהרי אם סידור שני הגזירים על האש
 אינו צריך כהונה היה פשוט מאליה שהולכת עצים שהיא עבודה
 פחות חשובה [שאינה על גבי המזבח] אינה צריכה כהן ולא היה
 צריך פסוק לכך, וא"כ הפסוק 'וערב' למה לי שהרי ודאי אינו בא
 למעט סידור שני גזירים, אלא ללמד שבא למעוטי הפשט ונתונה
 שאינם צריכים כהן.
 מוסיפה הגמרא ושאלת: ואימא הכי נמי לגופיה – שמה נאמר
 שאף כאן הוזכר בני אהרן שנאמר בעריכת הנחתים נצרך ללמד
 על עצמו ושוב אין המילים בני אהרן מיותרים ללמד על הפשט
 וניתוח שאינם צריכים כהן.
 הגמרא מביאה מקור אחר לכך שאין הפשט וניתוח צריכים כהן:
 אלא, נלמד מכך שנאמר (שם ט) 'והקריב בהן את הכל, והזכרת
 'הכהן' למה אתא, הלא כבר למדנו שמקבלה ואילך מצות כהונה
 הן, אלא בא למעוטי הפשט וניתוח.
 הגמרא מבארת טעם לשאר המקומות שהוזכר בהם 'כהן' באותה
 פרשה: מה שנאמר (שם א יא) 'והקריב בהן את הכל המזבחה' זו
 הולכת אחרים לכתוב, ובא ללמדנו הולכת אחרים לכתוב הוא דקצא
 כהונה, אך הולכת עצים לא קצא כהונה, הא – מכאן יש ללמוד
 שסידור שני גזירי עצים קצא כהונה. הטעם שהוזכר 'כהן' לענין
 נתינת אש: מה שנאמר (שם א יא) 'ונתנו בני אהרן בהן אש, לגופיה,
 ללמדנו שגם נתינת האש צריכה כהן ואף שאינה עבודה שמעכבת
 כפרה, כפי שנתבאר לעיל.
 הגמרא מבארת את האמור בפסוק (שם א ח) 'וערכו בני אהרן הכהנים את
 הנחתים וגו': מה שנאמר 'וערב' בלשון רבים משמע שנים, 'בני אהרן'
 שנים, 'הכהנים' שנים, למדנו למה שפעון ששה כהנים, חמשה
 שהוליכו את הבשר ואחד שהוליך את הקרביים.
 הגמרא דנה בדרשה זו: אמר רב המנונא, קשיא ליה לרבי אלעזר,
 האי – פסוק זה ושלמדנו ממנו שצריך ששה כהנים להולכת
 הנחתים כן הקריב כתיב, ולענין כן הקריב הרי עשרים וארבעה
 כהנים קצו, כמבואר במשנה לעיל (כה), וניחא ליה – וישוב לעצמו,
 שמכך שאמרה תורה בהמשך הפסוק 'על העצים אשר על האש'
 אשר על המזבח' ופסוק זה לכאורה מיותר הוא, שהרי כבר אמרה
 תורה (שם א יא) 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים
 על האש', ואם כן פשוט שאת הנחתים יש לערוך על האש, וממה
 שחזרה התורה וכתבה 'וערכו בני אהרן הכהנים את הנחתים', יש
 ללמוד שבא לדרשה לומר שאלו הששה כהנים שלמדנו בתחילת
 הפסוק מוערכו בני אהרן הכהנים לא נאמרו על הפר אלא על
 דבר אחר שנאמר בו עצים ואש על המזבח, ואיזהו דבר שנאמר בו
 עצים אש ומזבח – מהו הדבר שבשבילו אמרה תורה שסדרו את
 העצים והאש.

שואלת הגמרא: האי מיבעי ליה לגופיה – הרי הוזכרת 'בני אהרן'
 בפסוק נצרך לעצמו ללמוד ממנו שנתנית אש על המזבח צריכה
 להיעשות על ידי כהן בדווקא, ואם כן מנין לנו שהפשט וניתוח
 כשרים אפילו בזר. משיבה הגמרא: אמר רב שימי בר אשי,
 אשכחתי – מצאתי לאפי' דהוה מספר ליה לבריה – מלמד את בנו
 את דרשת חוקיה, וכך הסביר לו, שנינו בתורת כהנים נאמר (ויקרא
 א ה) 'ושחט' משמע בעל הקרבן עצמו, ולמידים מזה ששחטה בור
 בשחטה, ומבארת הברייא: וכי מאין באת – מדוע היה צד לפסול
 שחטה בור שנוקקת להביא פסוק כדי להכשיר, מכלל שנאמר
 (במדבר יח ז) 'ואתה ונני' אתה תשמיך את כהנתכם לכל דבר המזבח'
 והיינו שלא יקרב זר לכל דבר ששייך למזבח, שופע אני – הייתי
 יכול לומר שאפילו שחטה תהיה פסולה בור, תלמוד לומר (ויקרא א
 ה) 'ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם',
 ומכך שכתבה התורה 'כהנים' רק בקבלה ולא בשחטה אף
 ששחטה כתובה קודם בפסוק, למדים שרק מקבלה ואילך מצות
 כהונה, אבל לעבודות שהן קודם קבלה אין צריך כהן ולכך אף
 הפסוקים (שם א ד–ה) 'וסך ידו על ראש העלה וגו' 'ושחט את בן
 הבקר וגו' הכוונה לבעל הקרבן שהוא שוחט וסומך, ובכך לימד על
 השחטה שבשירה בור. עד כאן הברייא בתורת כהנים.
 על פי ברייתא זו ביאר אביי לבנו את דרשת חוקיה: מבדי [הרי]
 למדנו בברייא שמקבלה ואילך מצות כהונה, וקשה אם כן ונתנו
 בני אהרן' למה לי, הרי פרשת נתינת האש הוזכרה בתורה לאחר
 פרשת קבלת הדם, וממילא אנו יודעים שהיא צריכה להיעשות
 דווקא על ידי כהן, ובהכרח שלא הוצרכה התורה להזכיר את בני
 אהרן לענין נתינת האש, אלא למעוטי הפשט וניתוח שהם אינם
 צריכים כהן.
 הגמרא דוחה את ראית אביי: ואמתי איצטריך – עדיין צריך
 להזכיר בפסוק 'בני אהרן' ללמדנו שנתנית אש צריכה כהן, ואף
 שהיא נכתבה לאחר פרשת קבלה, סלקא דעתך אמינא שאינה
 צריכה כהן כיון דלאו עבודה המעכבת את הכפרה, לכך לא תיבעי כהונה,
 האש מן העבודות המעכבות את הכפרה, שכן נתינת
 האש מן העבודות המעכבות את הכפרה, לכך לא תיבעי כהונה,
 קא משמע לן דבעי כהונה, ומנין נלמד מהפסוק הפשט וניתוח
 שאינם צריכים כהן.
 הגמרא מביאה לימוד אחר: אלא מהבא, נאמר (שם א ח) 'וערכו בני
 אהרן הכהנים את הנחתים את הראש ואת הפדר' מבדי מקבלה
 ואילך מצות כהונה 'וערכו בני אהרן' למה לי, הרי עריכת הנחתים
 היא מהעבודות שלאחר קבלה, ובהכרח שבא הפסוק למעוטי
 הפשט וניתוח שאינם צריכים כהן. שואלת הגמרא: ואימא
 שהוזכרת 'בני אהרן' לענין עריכת הנחתים למעוטי סידור שני גזירי
 עצים בתמיד של בין הערבים שלא כתבה תורה בהם בפירוש
 שצריכים כהן. משיבה הגמרא: שכיון שהזכיר הפסוק 'בני אהרן'
 דווקא לענין עריכת נחתים מקבלה – מסתבר דיקחא דכותיה –
 זבח שכמותו ממש דהיינו הפשט וניתוח ששניהם עבודות בזבח,
 ולא למעט שני גזירי עצים שאינם מענין זבח. על כך מקשה
 הגמרא: אדרבה סידור דכותיה ממש – יותר מסתבר לומר שכוונת
 התורה בכך שהזכיר 'בני אהרן' לענין עריכת נחתים למעט סידור
 שני גזירי עצים ששניהם ענייני סידור הם, מאשר הפשט וניתוח
 שאינם מענייני סידור.

יומא דף כז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קכג

בפיס שנעשה על תרומת הדשן.
מתוך קושייתו של רבא על רבי יוחנן משמע שרק מפני שסידור
עצים הוא עבודת יום ראוי לפייס עליו. שואלת הגמרא: לְמִימָרָא
– האם בא לומר, דְּרַק עֲבוֹדַת יוֹם בְּעֵינָא פִּיִּים, ואילו עֲבוֹדַת לַיְלָה
לֹא בְּעֵינָא פִּיִּים, וְהָרִי הקטרת אֲבָרִים וּפְדָרִים שהיא כשרה בלילה,
ואף על פי כן היו מפייסים עליה. משיבה הגמרא: הקטרת איברים
ופדרים, סוּף עֲבוֹדָה דִּיקָמָא הִיא – סיום עבודת היום היא, ולכך
חשובה היא כעבודת יום ומפייסים עליה. מוסיפה הגמרא לשאול:
וְהָרִי תְרוּמַת הַדֶּשֶׁן שהיא נעשית בלילה ואף על פי כן היו מפייסים
עליה. משיבה הגמרא: אכן מעיקר הדין לא היו צריכים לפייס
עליה אלא שתקנו לה פייס מִשּׁוּם מַעֲשֵׂה שְׁהֵנָה שבאו לידי תקלה
כמבואר במשנה לעיל (כב). שנשברה רגלו של כהן.
ממשיכה הגמרא לדייק את דברי רבא בקושייתו. מקשה הגמרא:
לְמִימָרָא – האם אפשר ללמוד מתוך דברי רבא דְּרַק עֲבוֹדַת יוֹם
וְשִׁיר חֵיִב עֲלֶיהָ מִיתָה בְּעֵינָא פִּיִּים, אבל אם אֵין זֶר חֵיִב עֲלֶיהָ מִיתָה
לֹא בְּעֵינָא פִּיִּים, וְהָרִי שְׁחִיטָה שהיא כשרה בור, ואף על פי כן היו
מפייסים עליה. משיבה הגמרא: שֶׁאֵין שְׁחִיטָה, תִּתְחַלֵּל עֲבוֹדָה הִיא
– שהיא תחילת עבודת הקרבן, וכיון שכן היא חשובה בעיני
הכהנים והוצרכו לתקן לה פייס.
הגמרא שבה לעסוק במאמרו של רבי יוחנן שסידור שני גזירי
עצים עבודת יום היא. מקשה הגמרא: אֲמַר מִר וּפְדָרָא, וְאִתְּיָמָא רַב
אֲשֵׁי, וְהָא אֵין לֹא תִנֵּן חֵבִי שסידור הגזירין הוא עבודת יום, אלא
להפך, שכן שנינו במשנה (להלן כח) לגבי סדר עבודת יום במקדש,
אֲמַר לְהֵם הַמְּמוֹנָה צִאוּ וְרֵאוּ אֵם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה – אם עלה עמוד
השחר והגיע זמן שחיטת התמיד. וְאֵילוּ אֵם הִגִּיעַ זְמַן סִידוֹר שְׁנֵי
גְזִירֵי עֲצִים לֹא קִתְּנִי שאמר להם הממונה, אף שסידור זה קודם
לשחיטת התמיד והיה לו לשאול תחילה עליו, ומכך משמע
שסידור שני גזירי עצים יכול להיעשות אפילו בלילה. מתרצת
הגמרא: באמת סידור הגזירים נעשה דווקא ביום, ואף על פי כן
שאל הממונה רק לגבי השחיטה, והטעם לכך, כיון דְּהָךְ – שחיטה,
דְּלִית לָהּ תְּקֻנָּתָא – שאם שחט בלילה אין לה תקנה אלא נפסל
הזבח, קִתְּנִי במשנה ששאל הממונה אם האיר השחר, אבל הָךְ –
סידור הגזירין, אף שעבודת יום היא, כיון דְּאָף אֵם סִידוֹר בלילה
אֵית לָהּ תְּקֻנָּתָא – יש להם תקנה, לחזור ולסדרם ביום, לֹא קִתְּנִי
במשנה, ולא היו הכהנים צריכים לטרוח לעלות לגג בשבילה,
אלא סמכו על האור הנראה בעזרה, שאף אם יטעו באור הלבנה
ויסדרו את הגזירים בלילה יש תקנה לדבר.
הגמרא מביאה את קושיית רבי זירא על רבי יוחנן בלשון אחר:
וְאִיאָא דְּאֲמַרִי, מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי יוֹרָא, על המאמר של רבי יוחנן שור
סידור את המערכה חייב מיתה, וְכִי יֵשׁ לָךְ עֲבוֹדָה שֵׁשׁ אַחֲרֶיהָ
עֲבוֹדָה, וּפְסוּלָה בְּזֶר שיהיה חייב עליה מיתה, כלומר הרי עבודה זו
של סידור המערכה אינה עבודה משלימה שכן יש אחריה עוד
עבודה של סידור שני גזירי עצים. וכיצד אמר רבי יוחנן שור
סידור את המערכה חייב מיתה.

הִיוּ אֲמַרִי זֶה מִלָּה של תמיד של שחר שבו הצריכה התורה מערכת
עצים חדשה בכל בוקר, שאף אם מצא אש דולקת חייב לסדר
מערכה חדשה של עצים.
הגמרא מביאה מאמר בשם רבי יוחנן: אֲמַר רַבִּי אֲסִי, אֲמַר רַבִּי
יוֹחָנָן, זֶר שְׁסִידוֹר אֵת העצים של הַמַּעֲרָכָה חֵיִב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם.
מבררת הגמרא: אם סידור זר את המערכה, בִּיצֵר הוּא עוֹשֶׂה כְּדִי
לשוב ולהכשירה, פְּוִרְקָה – מפרק את המערכה וְחוֹזֵר וְסוֹדְרָה.
הגמרא הבינה שהזר עצמו יפרק ויחזור ויסדר. לפיכך שואלת
הגמרא: מֵאֵי אֲהֵנִי לִיָּה – מה הועיל במעשיו, הרי שוב היה סידור
המערכה בפסלות. מפרשת הגמרא: אֵלָּא הכוונה היא שפְּוִרְקָה זֶר
ומוריד את העצים לגמרי מהמזבח, ולאחר שנתבטל הסידור של
הזר, סוֹדְרָה בְּזֶר מחדש על המזבח. הגמרא מקשה על דברי רבי
יוחנן: מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי יוֹרָא, וְכִי יֵשׁ לָךְ עֲבוֹדָה שְׁכַשְׁרִיהָ בְּלִילָה
וּפְסוּלָה בְּזֶר, כלומר כיון שסידור המערכה כשר בלילה אם כן אין
זו עבודה חשובה שזר חייב עליה מיתה. מקשה הגמרא על הבנת
רבי זירא: וְכִי לֹא מִצִּינוּ שזר חייב מיתה על עבודה שכשרה
בלילה, וְהָרִי הקטרת אֲבָרִים וּפְדָרִים שהיא עבודה שכשרה כל
הלילה, ואף על פי כן זר חייב עליה מיתה. משיבה הגמרא: עבודה
זו של הקטרת איברים ופדרים, סוּף עֲבוֹדָה דִּיקָמָא הִיא – היא
המשך לעבודות היום של הקרבת הקרבן וכיון שכבר נשחטו ונזרק
דמם מבעוד יום, ולכך אף שכשרה בלילה, זר חייב עליה, מה
שאין כן בשאר העבודות הכשרות בלילה אין זר חייב עליהם.
הגמרא ממשיכה להקשות על רבי זירא: וְהָרִי תְרוּמַת הַדֶּשֶׁן,
שכשרה בלילה, ואף על פי כן זר חייב עליה מיתה. דוחה הגמרא:
שונה העבודה של תרומת הדשן שכן תִּתְחַלֵּל עֲבוֹדָה דִּיקָמָא הִיא –
שהיא תחילת עבודת היום שעל ידי פינוי הדשן מכינים את המזבח
להקרבת הקרבנות ביום הבא. ומוכיחה זאת הגמרא: דְּאֲמַר רַבִּי
אֲסִי, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כֵּהן שְׁקִידָא אֵת יְדֵיו לְתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, לְמַחֲרֵי אֵינוּ
צְרִיךְ לשוב ולקַדֵּשׁ את ידיו לעבודות היום, שְׁכַבְרֵי קִידָשׁ מִתְחַלֵּל
עֲבוֹדָה, הרי שתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן נחשבת תחילת עבודת היום. מעתה
שנדרחו השאלות על רבי זירא שבה הגמרא לקושייתו של רבי זירא
על רבי יוחנן: וְאֵלָּא קִשְׁיָא על רבי יוחנן היכן מצינו עבודה שכשרה
בלילה זר חייב עליה.
מביאה הגמרא את המאמר של רבי יוחנן באופן אחר: אֵלָּא כִי
אִיתְּמַר – מה שנאמר בשם רבי יוחנן, חֵבִי אִיתְּמַר – כך נאמר, אֲמַר
רַבִּי אֲסִי, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זֶר שְׁסִידוֹר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים, חֵיִב מִיתָה בִּידֵי
שָׁמַיִם, הוּאִיל וְעֲבוֹדַת יוֹם הִיא, שנאמר (ויקרא ו ה) 'וְבָעַר עֲלֶיהָ הַכֹּהֵן
עֲצִים בְּבֹקֶר בֹּבְקָר'.
מקשה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַבָּא, אֵלָּא מַעֲתָה שסידור שני גזירי
עצים עבודה חשובה היא, שהרי עבודת יום היא, זר חייב עליה,
תִּבְיָעִי פִּיִּים – נצטרך לעשות עליה פייס, ואילו במשנה לא הוזכר
פייס על סידור שני גזירי עצים. משיבה הגמרא על כך:
אֲשִׁתְּמַלִּיתִּיהּ – שנים מרבא באותה עת הָא דְתִנְיָא בְּבִרְיָתָא, מִי
שָׁוְהָ בפיס הראשון בְּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן זָכָה גַם בְּסִידוֹר מַעֲרָכָה וּבְסִידוֹר
שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים, ונמצא שעבודת סידור שני גזירי עצים כלולה

המשך מעמוד 30

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ

ויש לבאר:

אך במקרה שלנו, אם הנתבע ידע מראש על קיומם של
עדים הסותרים את טענתו הראשונה – מדוע טען אותה
מלכתחילה? אלא בהכרח שלא היה מודע לקיומם של
העדים, וכשחזר וטען טענה אחרת מסתבר שהצדק עמו
שהרי יכול היה להישאר בטענתו הראשונה (הגהות אמרי ברוך
על קצוה"ח סס).

באומרת נשאתי והתגרשתי, הרי אף שמלכתחילה
נאמנת, לאחר שבאו עדים שנישאה, מתבטלת הנאמנות
למפרע כי חוששים שמלכתחילה ידעה על קיומם של
העדים וחששה שלאחר שיעידו שנישאה שוב לא תהא
נאמנת לומר שהתגרשה, ולכן הקדימה ואמרה שנישאה
קודם שבאו העדים.